

Arvoisa vastaanottaja,

Menossa olevaan maakuntauudistukseen liittyen Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry haluaa tuoda valmisteleville tahoille tiedoksi alueellisten vesiensuojeluyhdistysten verkoston, sen tähänastiset aikaansaannokset, perustehtävät ja laajan osaamisen sekä yhteistyöverkoston vesiensuojelun, -hoidon ja -kunnostuksen saralla. Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto näki tarpeellisena lähestyä maakuntauudistusta valmistelevia tahoja, koska sitä ei ole kuultu tai otettu mukaan maakuntahallinnon valmisteluun liittyvissä vesiensuojelullisissa asioissa.

Vuonna 1973 perustettu Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry on alueellisten vesiensuojeluyhdistysten katto-organisaatio, joka edustaa jäsenyhdistyksiä yhteisissä asioissa suhteessa valtiovaltaan ja muihin julkisiin yhteisöihin. Liitto antaa lausuntoja, tekee esityksiä ja aloitteita sekä laatii kannanottoja vesien- ja ympäristönsuojelun kehittämiseksi.

Vesiensuojeluyhdistysten liiton jäsenyhdistyksissä on edustettuna väkiluvun mukaan yli 90 % Suomen kunnista, valtaosa runsaasti vettä käyttävistä teollisuusyrityksistä ja paljon muita vesiensuojelun ja käytön intressiryhmiä. Liitolla on vaikutusvaltaa, asiantuntemusta ja osaamista vesiasioissa, ja sitä on pyritty hyödyntämään vesiensuojeluyhdistysten yhteistyöllä kaikessa liiton toiminnassa.

Vesiensuojeluyhdistysten perustehtävät ja nykyinen rooli

Vesiensuojeluyhdistysten perustehtävä on vesi- ja ympäristöalan ammattilaisena edistää vesiensuojelua toimialueillaan. Tätä toteutetaan tutkimalla pintavesien ja pohjavesien laatua ja tilaa, tarkkailemalla jätevesikuormitusta, kehittämällä alueen virkistyskäyttöä ja osallistumalla tutkimus-, tiedotus- ja valistustoimintaan. Yhdistykset tekevät selvityksiä ja tarkkailuja myös erillisinä projekteina sekä edistävät toiminta-alueensa eri toimijoiden yhteistyötä.

Vesiensuojeluyhdistykset ovat aatteellisia ja riippumattomia suomalaisia toimijoita. Asema voittoa tavoittelemattomana toimijana, muttei kuitenkaan viranomaisena, luo vesiensuojeluyhdistyksille aseman luotettavana puolueettomana toimijana. Vesiensuojeluyhdistysten välillä on toiminnan painotuksissa eroja, mutta perustehtävät pätevät kaikkiin yhdistyksiin. Laboratoriotoimintaa sisältävissä yhdistyksissä elinkeino- ja liiketoiminta on yleensä yhtiöitetty erillisiksi yhdistysten omistamiksi osakeyhtiöksi. Tästä toiminnasta saatavilla tuloilla rahoitetaan yhdistyksen toimintaa. Kokonaan aatteellisissa yhdistyksissä toiminnan talous perustuu jäsenmaksuihin ja erillisiin projekteihin kerättävistä rahoituksista.

Vesiensuojeluyhdistyksille aikanaan kaavailut tehtävät ovat osoittautuneet tarkoituksenmukaisiksi ja kestäviksi ja käsittävät pääosan yhdistysten toiminnoista 2000-luvullakin. Velvoitetarkkailujen hoitaminen usein yhteistarkkailuin on edelleen keskeinen tehtävä monessa vesiensuojeluyhdistyksessä. Vesiensuojeluyhdistysten ja viranomaisten sekä kuntien ja teollisuuden yhteistyön tuloksena vesiensuojelun merkitys ymmärretään yleisesti, kuntien ja teollisuuden jätevesien käsittelyssä on saavutettu hyvä kansainvälinen taso ja vesien tila ja siihen vaikuttavat tekijät tunnetaan hyvin.

Vesiensuojeluyhdistykset ovat pystyneet hoitamaan laajan tehtäväkentän melko vaatimattomin voimavaroin ja vastaamaan kohtuullisesti monipuolisen jäsenkunnan tarpeisiin. Vesiensuojeluyhdistysten toimintakonsepti on kansainvälisestikin ainutlaatuinen, ja siihen on käyty tutustumassa ja oppia hakemassa esimerkiksi Vietnamista saakka.

Vesiensuojeluyhdistysten historiaa lyhyesti

Vapaaehtoisen vesiensuojelutyön tarpeellisuus perusteltiin ensimmäisen kerran vesistönsuojelukomitean mietinnössä vuodelta 1958. Vesistönsuojelukomitean mukaan "vesiensuojeluyhdistys, johon kuulusivat kaikki tai ainakin suurin osa saman vesistön varrella olevista kunnista ja teollisuuslaitoksista, sekä vesiä pilaavista että tästä kärsivistä, voisi todennäköisesti luoda edellytykset luottamukselliselle yhteistoiminnalle tietyn alueen vesiensuojelukysymysten hoitamisessa ja vaikuttaa siihen suuntaan, että alueella olosuhteet vähitellen alkavat parantua". Vesiensuojeluyhdistysten perustamiseen kannusti myös 1.4.1961 voimaan astunut vesilaki, joka lisäsi tiedon tarvetta vesivaroista ja niiden tilaan vaikuttavista tekijöistä.

Ensimmäiset vesiensuojeluyhdistykset perustettiin pian vesilain voimaan astumisen jälkeen Kokemäenjoen, Kymijoen ja Vantaanjoen vesistöalueille. 1960-luvun lopulla oli toiminnassa seitsemän vesiensuojeluyhdistystä. 1980-luvulla kahdentoista vesiensuojeluyhdistyksen toimialueet kattoivat jo lähes kaikki maamme vesistöalueet. Vesiensuojeluyhdistykseen on liittynyt valtaosa kunnista (185 kuntaa) eli 90 % maamme väestöstä, suuri osa runsaasti vettä käyttävästä teollisuudesta (128 teollisuuslaitosta) sekä monia muita vesien käyttäjäryhmiä (151), joten niillä on ollut hyvät edellytykset edistää vesiensuojelua yhteistyössä viranomaisten ja muiden yhteisöjen kanssa. Monipuolinen jäsenkunta ja jäsenkunnan parhaan asiantuntemuksen saaminen vesiensuojeluyhdistysten hallintoelimiin on ollut omiaan varmistamaan tasapuoliset, objektiiviset ja hyvin harkitut kannanotot.

Vesien käytössä esiintyvien ristiriitojen sovittelu on edellyttänyt vesiensuojeluyhdistyksiltä määrätietoista työtä, perusteellista asioihin paneutumista ja monipuolista asiantuntemusta. Yhdistysten tekemät tai teettämät tutkimukset ja ajankohtaisista asioista järjestetyt vesiensuojelupäivät ja neuvottelutilaisuudet ovat myös tähdänneet ristiriitojen ennalta ehkäisyyn ja sovitteluun. Siihen on kuulunut myös nopea ja asiallinen tiedottaminen silloin, kun hälyttävää tai epätavallista on sattunut vesistöissä.

Osaaminen ja verkostoituminen vesiensuojeluyhdistyksissä

Vesiensuojeluyhdistykset kattavat käytännössä lähes koko Suomen alueen, ja valtakunnallisesta näkökulmasta toimintaa koordinoi Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry. Vesiensuojeluyhdistysten toimintatapa on sama kuin vesienhoidon suunnittelun perusajatus, jossa vesistöjä ja valuma-alueita tarkastellaan kokonaisuuksina kaikkien alueen toiminnanharjoittajien kanssa yhteistyössä.

Vesiensuojeluyhdistyksissä on erittäin hyvä paikallistuntemus alueen vesistöistä ja niiden kuormittajista sekä pohjavesivarannoista. Myös suhteet alueen eri toimijoihin ovat hyvät, ja vesiensuojeluyhdistykset edistävät paikallista tiedonkulkua ja yhteistyötä erilaisin tavoin. Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys koordinoi esimerkiksi Vantaanjoki-neuvottelukuntaa, jossa on edustettuna monipuolisesti noin 20 erilaista alueella vaikuttavaa tahoa. Neuvottelukunnan tavoitteena on edistää yhteistyötä ja tiedonvälitystä vesiensuojelua, luonnon monimuotoisuutta, virkistyskäyttöä, kaavoitusta ja vedenhankintaa koskevissa asioissa ja hankkeissa. Vastaavaa neuvottelukuntatoimintaa on myös esimerkiksi kaikilla Pohjanmaan jokivesistöillä ja Varsinais-Suomessa. Länsi-Uudellamaalla on vesistökuunnostuksiin liittyen käynnissä pilottihanke alueellisesta vesistökuunnostusverkostotoiminnasta ja neuvottelukuntatoimintaa ollaan virittämässä Karjaanjoen ja Siuntionjoen vesistöjen alueille.

Vesiensuojeluyhdistyksissä on laajasti erityisosaamista vesi- ja ympäristöalan tutkimustoiminnasta ja tiedon soveltamisesta päätöksenteossa. Vesiensuojeluyhdistykset ovat keskenään tiiviisti yhteydessä, ja eri yhdistyksistä löytyvä asiantuntemus hyödyntää valtakunnallisesti kaikkia vesiensuojeluyhdistyksiä.

Alueelliset vesiensuojeluyhdistykset - Liiton koordinoimana – muodostavat vahvan valtakunnallisen asiantuntijaverkoston ja toimijakentän vesien- ja merenhoidollisissa kysymyksissä. Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry pyytää tämän olemassa olevan, toimivan ja tehokkaan verkoston huomioimista maakuntaudistuksen valmistelussa vesien- ja merenhoidon osalta.

Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto jäsenyhdistyksineen osallistuu jatkossa mieluusti maakuntaudistuksen valmistelutyöhön vesienhoitoon ja –suojeluun liittyvissä kysymyksissä.

Helsingissä 15.1.2018

Kunnioitavasti,

Pekka Kansanen, toiminnanjohtaja
Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry

Lisätietoja toiminnasta ja linkit alueellisten vesiensuojeluyhdistysten sivuille löytyy osoitteesta www.vesiensuojelu.fi

Lähteet:

Jumppanen (2017); Vesiensuojeluyhdistykset ja niiden toiminta

Hallanaro, Santala & Vienonen (2017); Vesiemme vuoksi, Suomalaisen vesiensuojelun vaiheita